

BODO OSTALI ALI ODŠLI?

Jože Mencinger

6

23. junija se bodo Britanci odločili, ali bodo ostali v EU ali jo zapustili. To ne preseneča, saj Velika Britanija nikdar ni bila posebno privržena članica EU. Če ostane članica, bo EU ostala oziroma postala asimetrična federacija, če odide, pa gospodarske posledice ne bodo uničile na VB ne EU. Napovedi posledic se močno razlikujejo in so bolj odvisne od ex-ante prepričanj kot od solidnih izračunov. Morebitni odločitvi za Brexit bodo sledila dve leti trajajoča pogajanja o izstopanju in desetletje trajajoča pogajanja, s katerimi se bodo določili bodoči položaj in razmerja med Veliko Britanijo in ostankom EU. Če bodo dogovori razumni, je mogoče trditi, da bodo gospodarski učinki izstopa majhni. Drugače je s potencialnimi političnimi posledicami. Če VB ostane, bodo morda tudi druge članice želele manj odvisnosti od bruseljskih uradnikov, kakršno si je pridobila Velika Britanija, če odide, pa ji bodo morda nekatere želele slediti. Kakorkoli, problem EU ni Brexit, problem EU so »unije«, kot so denarna, fiskalna in bančna ali Schengen, ki jih je EU ustvarila brez ekonomskega premisleka in ki so se v kriznih časih pokazale za katastrofalne. Kakorkoli, EU, velika ali malo manjša, ostaja dobro združenje za dobre čase in slabo za slabe; »manj Evrope« je za trdnost EU boljše kot »več Evrope«.

WILL THEY STAY OR WILL THEY LEAVE?

Jože Mencinger

On June 23, British will decide whether they will stay in or leave EU. This is not surprising as United Kingdom has never been a very devoted member of the community. If UK stays, the EU will become or remain asymmetric federation, if UK leaves, exit will not destroy neither UK nor EU economy. The predictions of economic consequences of Brexit differ and are mainly based on ex- ante beliefs rather than on solid calculations. The exit would bring two years of negotiations on procedures of the exit and many more years of negotiations which would determine future position of UK and relations with the rest of EU. However, assuming reasonable negotiations between the UK and the smaller new EU, one could claim that economic effects will be small. This differs from potential political consequences. If UK stays also other countries could try to get exemptions given to UK, if UK leaves other countries might wish to follow. Indeed, the real problem of EU is not Brexit, the real problems are »unions« such as monetary, fiscal, and banking unions or Schengen which were created without sound economic pillars and which therefore proved to be catastrophic in the times of the crisis. EU therefore appears to be a good association for good times and a bad one for bad times; “less Europe” is for a stable future of the EU better than “more Europe” .

1. Tretji poskus odločitve o odhodu

23. junija se bodo Britanci odločili, ali bodo ostali v EU ali odšli. Novo odločanje je manj presenetljivo, kot se zdi na prvi pogled. Velika Britanija pravzaprav nikdar ni bila pretirano zagreta članica EU; njeno članstvo so spremljala nesoglasja in razprave o »ostati ali oditi«.

8

Prvo vabilo v skupnost sredi petdesetih let so Britanci prezirljivo zavrnilo, leta 1960 je vstop Velike Britanije preprečil Charles de Gaulle. Tako je vstopila šele leta 1973, osemnajst let po prvem vabilu. Že dve leti po vstopu, leta 1975, so imeli prvi referendum o izstopu, ki ga je pred volitvami obljubil Harold Wilson. Takrat so se za to, da ostanejo, odločili z dvotretjinsko večino. Leta 1984 je Margaret Thatcher zagotovila britanski rabat, ki zmanjšuje neto plačila Velike Britanije v proračun EU pod raven, ki bi jo morala plačevati, upošteva njeno razvitost, in ki ostaja v veljavi več kot tri desetletja. Tri leta kasneje je Margaret Thatcher v znamenitem govoru v Brugge-u povedala, da "v Veliki Britaniji niso zmanjšali moči države zato, da bi si jo pustili ponovno vsiliti na evropski ravni s strani evropske super-države«. Njeno stališče je naletelo na nelagodje v konservativni stranki, finančni minister je odstopil. Kljub zmagam na treh volitvah je Margaret Thatcher po odstopu podpredsednika Geoffrey-a Howe-a, ki je opozarjal, da je njeno stališče tveganje za bodočnost države, izgubila oblast.

Leta 1992 je bila Velika Britanija po veliki devalvaciji prisiljena zapustiti ERM (exchange rate mechanism), ki je bil nekakšen predhodnik evra. Že prej pa je maastrichtska pogodba o evru Veliki Britaniji dala priložnost, da zavrne vstop v evro območje. V času bolezni »norih krav« je EU leta 1995 prepovedala izvoz britanske govedine v EU, temu je sledilo precej zamer. Leta 1999 je evro postal obračunska valuta, leto pozneje pa je bil sprejet dogovor o širitvi EU; maja 2004 je v EU vstopilo deset novih članic. Za leto 2006 je Tony Blair napovedal nov referendum o članstvu, vendar so se mu po zavrnitvi Ustave EU v Franciji in na Nizozemskem izognili. Zavrnjeno ustavo je nato »zamenjala« lizbonska pogodba, ki je v 50. členu vsebovala izstopno klavzulo. V nasprotovanju po-kriznim fiskalnim ukrepom EU je Velika Britanija ostala osamljena, dvomi v smiselnosti članstva v instituciji, ki je krizo poglobljala in ne reševala, so se začeli povečevati. David Cameron je pred volitvami obljubil referendum v naslednjem sklicu parlamenta. Ko so konservativci zmagali, je referendum postal neizbežen, za datum je bil določen 23. junij 2016. Če bi se Britanci na referendumu odločili za izstop, bi se začela dveletna pogajanja o načinu in pogojih izstopa, kot to določa 50. člen Pogodbe o EU. Po dveh letih bi se postopek formalno končal, kar pa ne pomeni konca pogajanj, s katerimi bi se določili odnosi med EU in VB, kar pa lahko traja desetletje.

2. Asimetrična federacija

Vsaj deloma so se referendum o izstopu iz EU Britanci lotili na podoben način, kot smo se referendum o izstopu iz Jugoslavije pred četrto stoletje lotevali Slovenci; tudi Slovenija je izsiljevala spremembe v Jugoslaviji in želela postati nekakšen asimetrični del Jugoslavije, tudi Britanci izsiljujejo spremembe v ureditvi in hočejo biti nekakšen asimetrični del EU. Če jim evropski uradniki tega ne bi dopustili, bi se tudi tisti Britanci, ki verjamejo v koristnost članstva v EU, pridružili tistim, ki ne verjamejo; tako bi skupaj izglasovali, da EU ne potrebujejo. Prvi, ki verjamejo, da jim članstvo v EU koristi, so na pogajanjih z EU izsilili štiri zagotovila: (1) da nikoli ne bodo imeli evra, (2) da bodo sami nadzorovali svoje meje, (3) da bodo imeli svojo vojsko in (4) da bodo sami krojili svoj pravni in socialni red. Povedano drugače; hočejo ostati država in obdržati attribute državnosti: denar, davke, meje in pravila. Na pogajanjih so bile zahteve VB usmerjene predvsem v večjo kontrolo priseljevanja iz »novih« članic EU, omejevanje socialnih pravic priseljencem, povečanje moči nacionalnih parlamentov, da blokirajo zakonodajo EU, manj predpisov, vrnitev moči članicam in konec »vedno bolj povezani EU«. Evropski »državniki« so na nočni seji med 18. in 19. februarjem 2016 privolili v zahteve in zjutraj ugotovili, da so dosegli »win-win« rešitev, oziroma po domače, da smo zdaj vsi na boljšem. Da bi na referendumu zagotovili zavrnitev izstopa, so obljubili, da bodo v primeru »uspeha« na referendumu, torej zavrnitve izstopa, takoj uveljavili vse dogovore o novi ureditvi odnosov med VB in EU. David Cameron je proglasil zmago Velike Britanije, ki naj bi bila podobna zmagi Margaret Thatcher. Zato bodo na referendumu konec junija tisti, ki verjamejo v EU, poskušali premagati tiste, ki ne verjamejo. Če bodo prvi zmagali, bo EU postala oziroma ostala nesimetrična federacija, če ne bodo, bo VB izstopila iz EU. Kaže, da bo šlo na tesno; rezultata slovenskega referenduma iz decembra 1990 se ne da ponoviti. Tudi sam izid je precej negotov; nedavna nizozemska zavrnitev pridruženega članstva Ukrajine verjetnost »oditi« posredno povečuje, leto dni stara zavrnitev »samostojnosti« Škotske in prizadevanja politikov pa kažeta, da se volivci na koncu odločijo za manjše tveganje, torej za »ostati«.

3. Britansko gospodarstvo in EU

Podatki, ki kažejo osnovne značilnosti britanskega gospodarstva in primerjave z gospodarstvom EU, so zbrani v Tabeli 1; v njej so podatki o velikosti gospodarstva in različnih strukturah dopolnjeni še s podatki o prebivalstvu, trgu dela in socialnih značilnostih.

Tabela 1

Velikost in strukture britanskega gospodarstva in gospodarstva EU28

	Velika Britanija	EU28		Velika Britanija	EU28
BDP, leto 2015, mrd. €	2569	14625	delež v EU28 %	17,6	100
struktura BDP¹	%	%	struktura BDP¹	%	%
potrošnja prebivalstva	64,11	57,16	kmetijstvo	0,60	1,75
potrošnja države	19,39	20,18	industrija	15,41	16,25
Investicije	18,00	21,01	gradbeništvo	6,54	6,02
izvoz blaga in storitev	27,01	35,87	trgovina	18,75	19,26
uvoz blaga in storitev	28,90	34,39	informatika	7,31	5,41
delež dela v BDP	51,33	47,81	finančne storitve	8,43	5,93
Prebivalstvo			nepremičnine	9,14	10,21
prebivalstvo milijoni	64,9	508,5	tehnične storitve	12,28	10,08
stopnja naravne rasti	3,2	0,4	javni sector	18,30	18,43
stopnja migracij	4,9	2,2	umetniška dejavnost	3,32	3,41
stopnja aktivnosti ² 2014	76,7	72,3			
letna neto plača € ³ 2014	18694	13134			
stopnja brezposelnosti	5,3	9,4			
Ginijev koeficient 2014	31,6	30,9			

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Opombe: 1 povprečna struktura 1996-2015, 2 delež aktivnih v starosti 15-64 let, 3 dohodki posameznega zaposlenega brez otrok;

10

BDP Velike Britanija v letu 2015 je znašal 2569 milijard evrov oziroma 17.6 odstotka BDP EU28, prebivalstvo 64.9 milijonov pa je predstavljalo 12.8 odstotka prebivalstva EU28. Delež potrošnje prebivalstva je v VB precej višji kot v EU28, delež porabe države in investicij pa nižji. Povprečno EU gospodarstvo je bolj odprto kot britansko, ustvarja presežek v menjavi blaga in storitev, medtem ko britansko ustvarja primanjkljaj. Delež dela v primarni delitvi BDP je v Veliki Britaniji višji kot v EU28. Največje razlike med proizvodnima strukturama so mnogo manjši delež kmetijstva in mnogo večji delež finančnih storitev in informatike v VB. Britansko prebivalstvo raste zaradi naravne rasti in še hitreje zaradi migracij, stopnja naravne rasti je v VB kar osemkrat višja kot v EU, stopnja neto migracije več kot dvakrat višja, stopnja aktivnosti prebivalstva precej presega povprečje v EU28, stopnja brezposelnosti pa je malone pol nižja. Neto plača je za slabo polovico višja kot v EU, porazdelitev dohodkov (Gini) pa je nekoliko bolj neenakomerna.

Na Sliki 1 prikazana dinamika gospodarske rasti ter iz nje izvedene ravni v zadnjih dveh desetletjih, kažeta, da je bila Velika Britanija uspešnejša od EU, saj je imela praviloma višje povprečne stopnje rasti; od leta 1996 je kar precej prehitela EU, njen BDP se je v dvajsetih letih povečal za 55 odstotkov, BDP EU28 pa za tretjino. Po velikem padcu v 2009 si je tudi mnogo bolje opomogla, ker ni sprejela povsem nesmiselne gospodarske politike »varčevanja«, ki jo je Nemčija vsilila članicam evro območja.

Slika 1
Razvoj britanskega in gospodarstva EU28, 1996-2015

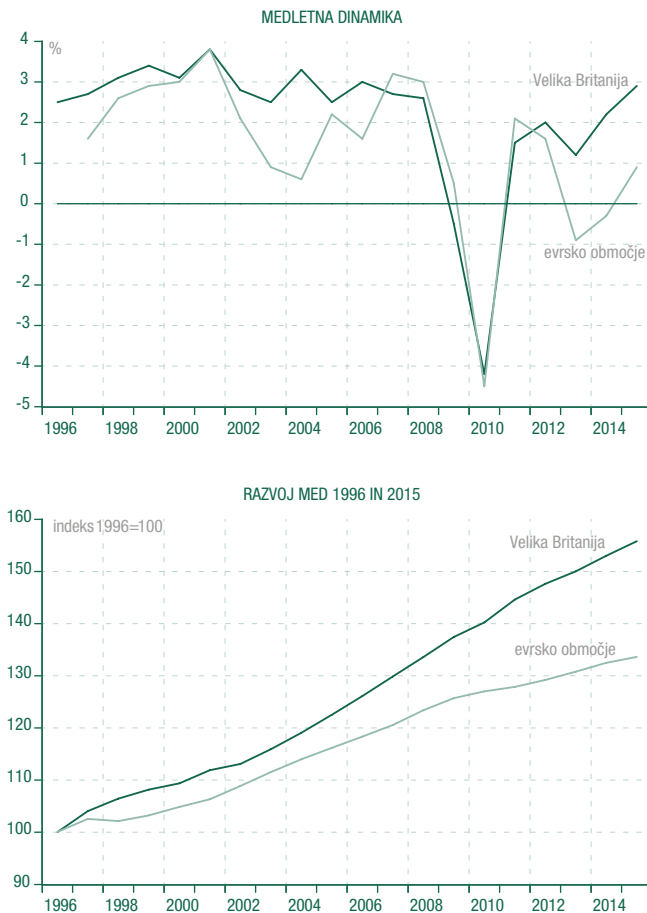

Tabela 2
Trgovinski tokovi Velike Britanije

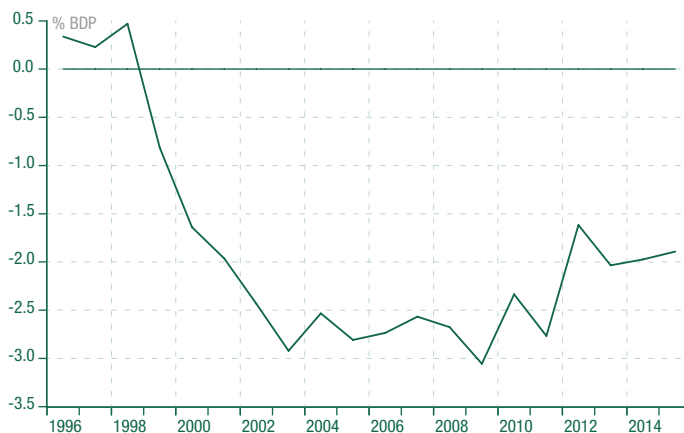
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
izvoz mrd. €	359.1	322.4	321.0	254.7	313.7	363.9	367.9	407.0	380.2	414.7
delež izvoza v EU %	62,7	57,9	55,6	55,1	52,8	50,2	50,3	43,5	47,9	44,4
uvoz mrd. €	487.9	465.7	447.2	372.5	445.2	487.9	541.1	496.9	519.7	564.1
delež uvoza iz EU %	56,3	53,7	51,4	49,5	49,0	48,3	47,6	51,8	53,0	53,6
Primanjkljaj mrd. €	-128.8	-143.3	-126.2	-117.8	-131.5	-123.9	-173.1	-89.9	-139.4	-149.4
delež v BDP %	-2.73	-2.57	-2.67	-3.05	-2.34	-2.77	-1.62	-2.03	-1.97	-1.89
- s članicami EU mrd.€	-49.3	-63.5	-51.1	-44.0	-52.6	-52.8	-72.6	-80.3	-93.3	-118.2
- z ostalim svetom mrd.€	-79.5	-79.8	-75.0	-73.8	-78.8	-71.1	-100.4	-9.5	-46.1	-31.2

12

Vir: Eurostat

Velika Britanija je v zadnjih dveh desetletjih imela primanjkljaj na tekočem računu v višini 2.4 odstotke BDP; tega so sestavljali skoraj 6 odstotni primanjkljaj na računu blaga, ki ga je delno pokrivala s 3.5 odstotnim presežkom na računu storitev in 1.2 odstotnim presežkom na računu dohodkov. K slednjemu so največ (2.8 %) prispevali dohodki od neposrednih naložb v tujini, zniževali pa so ga tekoči transferi. Primanjkljaj na računu blaga in storitev je VB ustvarjala tako v trgovini z ostalimi članicami EU kot tudi z ostalim svetom; v zadnjih treh letih pa se je delež primanjkljaja z ostalimi članicami povečeval. Medtem ko delež uvoza iz držav članic niha, a ostaja precej stabilen, se pomen EU v izvozu VB relativno hitro zmanjšuje, kar zmanjšuje potencialno ceno izstopa.

Slika 2.
Bilanca blaga in storitev Velike Britanije – 1995-2015 (v odstotkih BDP)

Vir podatkov: Eurostat

V blagajno EU je leta 2014 Velika Britanija prispevala skupaj 14072 milijone evrov, od tega je bilo 2731 milijonov tako imenovanih tradicionalnih lastnih sredstev (carine in prelevmani), iz blagajne EU pa je prek različnih skladov dobila 6984 milijone evrov, torej je bila neto plačnica z neto prispevkom 7088 milijona evrov oziroma približno 0,33 odstotka BDP. V skupno bruseljsko blagajno je vplačala 0.65 odstotka BDP, iz nje pa prejela 0.32 odstotka BDP. Vplačila in izplačila Velike Britanije v EU torej niso nekaj, kar naj bi bistveno vplivalo na odločanje za izstop ali proti izstopu. Britanski rabat, ki so ga v proračun EU v letu 2015 plačale druge članice EU, je znašal 5283 milijonov evrov, več kot milijardo sta plačali Francija in Italija, Slovenija je za britanski rabat prispevala 23.7 milijona evrov.

13

4. Stroški in koristi izstopa

Kako bi morebiten izstop vplival na bodočnost Velike Britanije in EU in kolikšna bi bila škoda ali korist od odhoda na eni ali drugi strani, je težko oceniti; ocene gredo iz ene skrajnosti v drugo in so največkrat odvisne od vnaprejšnjega prepričanja ocenjevalca.

Pristaši izstopa (na primer poslanec David Davis) poudarjajo, da Evropa ni bolj ampak je manj demokratična, manj konkurenčna in manj funkcionalna, kot je bila ob britanskem vstopu, da je Velika Britanija odrinjena od odločanja in da EU slej ko prej grozi razkroj, ki se kaže v nizki rasti, visoki brezposelnosti in zmanjšanju njenega pomena v svetu. Od nekdanjih obljub boljšega sveta naj ne bi ostalo veliko; sprememb, kakršne naj bi prenesla velika širitev v letu 2004, ni bilo. Širjenje je zamenjalo poglobljanje, oziroma ideja o Evropi dveh hitrosti; v njej je evro-območje prevladujoča večina, katere odločitve usmerja Nemčija, kar pa vpliva tudi na članice, ki nimajo evra. Gospodarska rast je zastala; od preloma stoletja se je BDP EU povečal za tretjino svetovnega povečanja, v evro območju pa še manj. Evropski delež svetovnega BDP se zato zmanjšuje, podobno kot njen delež v svetovni trgovini. Brezposelnost po vsej celini je deset odstotna, brezposelnost mladih dvakrat višja; za posamezne članice so te številke še mnogo slabše. Takšni trendi naj bi se nadaljevali. Dvema največjima »dosežkoma« evru in Schengenu je pri prvem soočanju s krizo: grško in begunsko, povsem spodletelo.

Populistično pomemben argument za izstop so tuji delavci in njihovi socialni prejemki; v zadnjem letu naj bi se jih iz vzhodnoevropskih držav v Veliko Britanijo priselilo 265.000. To je razumljivo; v šestih revnih državah članicah EU je povprečna plača manj kot tretjina, v še osmih državah pa manj kot polovica minimalne plače v Veliki Britaniji, stopnja brezposelnosti pa je v VB malone pol nižja kot v EU28.

Morda še pomembnejši od gospodarskih so britanskim evroskeptikom za izstop pomembni dejanski ali namišljeni politični razlogi. Velika Britanija, prva velika liberalna demokracija moderne dobe, peto največje gospodarstvo na svetu, si po njihovem mnenju zasluži bedeti nad lastno usodo. Tudi »uspešna« pogajanja Camerona z EU ne vračajo pristojnosti

britanskemu parlamentu, ne pomagajo zaščititi nacionalnih interesov in ne nudijo zaščite pred zakonodajalci EU; omogočajo le izjeme od "vse tesnejše zveze" in možnost začasnega blokiranja neželenih ukrepov. Slabi gospodarski rezultati, ki ne obetajo sprememb, štirideset let nenehnih poskusov centralizacije in pomanjkanje volje za spremembe naj bi kazali, da je »odhod« za Veliko Britanijo najbolj varna pot.

Toda, po anketi, ki jo je v začetku letošnjega leta opravil Financial Times, je več kot tri četrtine vprašanih ekonomistov menilo, da bi izhod srednjeročno škodoval Veliki Britaniji, samo osem odstotkov pa, da bi ji koristil.

14

Med največje nasprotnike izstopa sodijo svetovne finančne korporacije, ki jih skrbi usoda londonskega kapitalskega trga in ki v Veliki Britaniji praviloma ne plačujejo davkov na dobiček, a so pomemben del britanskega gospodarstva. Tudi guverner Bank of England opozarja na tveganja za finančno stabilnost, a zagotavlja, da bo centralna banka naredila vse, da prepreči večje finančne probleme, ne more pa zagotoviti, da se vsaj na kratek rok ne bodo pojavili problemi povezani s poslabšanjem gospodarskega stanja. Učinek odhoda na finančni sektor bi bili odvisni predvsem od pogajanj po glasovanju in od medsebojnega priznavanje predpisov in standardov, ki bi omogočali, da družbe finančnih storitev s sedežem v VB delujejo v preostali EU pod pogoji, ki so podobni zdajšnjim. Negotovo pa ostaja, ali bo VB zgubila svoj "znamen vpliv" na razvoj finančnih predpisov EU, kar bi lahko pripeljalo k preselitvi dela poslovne dejavnosti finančnih podjetij in nanje vezanih delovnih mest in dejavnosti. Agencije za nepremičnine opozarjajo na posledice za trg nepremičnin, če londonski City izgubi položaj finančnega centra sveta, saj naj bi nekaj finančnih družb že načrtovalo premikanje sedeža iz Londona. Kolikšni bi bili potencialni stroški in kolikšne koristi od izstopa pa je v veliki meri določeno s stanjem v gospodarstvih Velike Britanije in EU ter povezav med njima.

Izhod naj bi na gospodarstvo VB in EU vplival različno, kako pa naj bi bilo odvisno predvsem od modelov bodočega sodelovanja. Po ocenah poročila **Open Europe** bi bil BDP Velike Britanije leta 2030 za 2.2% nižji, če VB zapusti EU in ne uspe v pogajanjih ali se obrne v protekcionizem, medtem ko bi po najboljšem dogovoru in z deregulacijo doma, lahko pridobila do 1.6% BDP; po bolj realističnih ocenah naj bi permanentna sprememba znašala med -0.8 in + 0.6 odstotka BDP.

Študija »The impact of Brexit on the UK's key export sectors«, (Open Europe, Briefing 03/2015) analizira začetne učinke Brexita na najbolj občutljive izvozne sektorje britanskega gospodarstva. Med dobrinami so to avtomobili, kemični produkti, letala, stroji in hrana, med storitvami pa finančne storitve, zavarovalništvo in profesionalne storitve.

Tabela 3
Začetni učinki Brexita

sektor	% izvoza v EU	saldo (mrd £)	potencialne ovire v EU	tveganje	možnosti podobne obravnave EU	možna pogojevanja
avtomobili	35,0	-13,95	10% carina	veliko	velike	osnovni standardi
kemikalije	56,6	-7,82	4,6% carina	veliko	srednje	prilagoditev EU standardom
letala	44,6	2,56	0% carina	veliko	velike	osnovni standardi
stroji	30,7	-5,47	1.7-4.5% carina	srednje	velike	osnovni standardi
hrana	60,5	-16,65	nad 20% carina	veliko	srednje do velike	ostaja zunanja carina
finančne storitve	41,4	16,06	različna ureditev	veliko	nizke	ekvivalentna regulacija
zavarovalništvo	18,4	3,85	različna ureditev	srednje	srednje	ekvivalentna regulacija
profesionalne storitve	29,8	-1,92	nacionalna ureditev	srednje	srednje	medsebojno priznanje prostega toka profesionalcev

15

Vir: Open Europe

Študija **Global Counsel** (2015) razlikuje pet bolj ali manj verjetnih modelov bodočih odnosov med VB in EU: »**norveški**« *model*, po katerem se VB priključi evropskemu gospodarskemu območju in zadrži poln pristop do trgov, a tudi sprejme pravila in standarde, ki veljajo v EU; »**turški**« *model*, po katerem ni notranjih carinskih ovir, zato lahko govorimo o carinski uniji; *FTA model*, po katerem se odnosi urejajo s pomočjo trgovinskih sporazumov, »**švicarski**« *model*, ki temelji na dogovorih na posameznih področjih, in *MFN model*, ki uveljavlja klavzulo največjih ugodnosti, ne zahteva skupnih standardov in ureditve in po katerem EU tudi za VB uveljavi zunanje carine za blago in storitve. Študija razlikuje desetih različnih področij s potencialno pozitivnimi in negativnimi učinki na VB in EU: (1) trgovinska menjava, (2) neposredne tuje naložbe, (3) liberalizacija in regulacija, (4) industrijska politika, (5) migracija, (6) finančne storitve, (7) trgovinska politika, (8) mednarodni vpliv, (9) proračun in (10) negotovost. Poudarja predvsem negativne učinke na VB in EU, ki so, nekoliko poenostavljeno, naslednji:

- (1) Trgovinski tokovi med VB in EU naj bi se zmanjševali zaradi višjih stroškov, na strani EU pa naj bi bile prizadete posamezne članice z večjim deležem in velikimi presežki v trgovini z VB, saj je VB pomemben povpraševalec, njen trgovinski primanjkljaj z EU pa hitro raste.
- (2) VB naj bi postala manj privlačna za tuje neposredne naložbe, EU pa bi bila lahko prizadeta, če bi ji VB začela konkurirati s privabljanjem tujih investicij.

- (3) VB bi izgubila vpliv na regulacijo v EU, EU pa bi povečala regulacijo in centralizacijo, ki ji je VB doslej nasprotovala.
- (4) VB bi pridobila fleksibilnost, a izgubila koristi od ekonomije obsega, v EU pa bi se zmanjšala politika konkurence in sodelovanje na področju šolstva in znanosti.
- (5) VB bi začela ovirati priseljevanje, nekaj držav članic pa naj bi izgubilo nakazila od dela zaposlenih v VB; stopnje brezposelnosti bi se povečale, kar bi povečalo potrebo po socialnih transferih.
- (6) Na področju finančnih storitev bi VB zadržala konkurenčnost, a izgubila del poslov, ker bi težje zagotavljala storitve v EU, medtem ko bi se obstoječi finančni centri v EU okrepili.
- (7) Z manjšim pomenom VB v trgovini s tretjim svetom bi se zmanjšala njena moč v pogajanjih s partnerji po svetu; tudi EU brez VB postane manj pomemben trgovinski partner in izgubi del pogajalske moči.
- (8) VB se zmanjša del vpliva v svetu, ki ji ga daje članstvo v EU, tudi EU se zmanjša vpliv, a se obenem poveča koherentnost njenega delovanja v svetu in mednarodnih institucijah.
- (9) VB pridobi del sredstev, ki jih plačuje v bruseljsko blagajno, koliko, pa je odvisno od pogajanj o bodočem sodelovanju, EU pa izgubi pomembnega neto dajalca denarja, kar poveča obveznosti preostalih članic ali jo prisili, da zmanjša izdatke.
- (10) Proces ločevanja bo dolgotrajen, rezultati pa negotovi, kar bo vplivalo na gospodarjenje tako v VB kot tudi v EU; za slednjo je pomemben predvsem učinek na potencialne nove izstope, ki bi se zgledovali po britanskem.

Učinki izstopa za posamezne članice EU se močno razlikujejo. Tako naj bi bile ob izstopu predvsem zaradi zmanjšanja trga, neposrednih naložb in finančnih povezav najbolj prizadete Nizozemska, Irska in Ciper. Poljsko bi močno prizadelo zmanjšanje migracij. Slovenija pa naj bi bila skupaj s Hrvaško z izstopom VB cela najmanj prizadeta članica EU.

V študiji »Učinki Brexit in unilateralne liberalizacije na življenjsko raven« (Dhingra et. al., 2016) so analizirani učinki izstopa za Veliko Britanijo, ki naj bi jih povzročile spremembe v trgovini, finančnih prispevkih VB v bruseljsko blagajno ter unilateralna liberalizacija trgovine. Po njej naj bi bili učinki predvsem zaradi necarinskih omejitev zelo negativni. Kot vse, tudi ta študija vsebuje optimističen in pesimističen scenarij; pri prvem naj bi trgovina ostala svobodna, delovala pa naj bi necarinska zaščita, po drugem pa naj bi se necarinskimi omejitvam pridružile še carinske omejitve, ki veljajo za nečlanice. Življenjska raven Britancev naj bi se po optimističnem scenariju znižala za 0.98% po pesimističnem pa za 2.29%

5. Skrbi za usodo Velike Britanije in EU brez nje so najbrž odveč

Z izstopom Velike Britanije se EU zmanjša; prebivalstvo se s 7 odstotkov svetovnega skrči na 6.1 odstotek, BDP po kupni moči s 17 na 14,6 odstotkov, po tekočem tečaju pa s 23,8 na

20 odstotkov, delež izvoza blaga in storitev pade s 33,9 na 30,3 odstotke.

Kaj se bo dejansko zgodilo po izstopu je odvisno predvsem od dogajanj, ki bodo sledila, torej od tega, kako bo izstop dejansko spreminjal gospodarske in politične odnose med Veliko Britanijo in preostankom EU, torej od dolgoletnih pogajanj o trgovini, naložbah, položaju finančnih institucij, itd. ter od uspešnosti ene in druge strani, da se sooči z gospodarskimi in političnimi dogajanjmi drugod po svetu. Najbrž pa je mogoče pričakovati, da bodo učinki »odhoda« tako za Veliko Britanijo kot za EU mnogo manjši od učinkov, ki jih je na posamezne dele in celoto prinesel razpad Sovjetske zveze ali Jugoslavije, in da bodo bolj podobni učinkom, ki jih je prinesel sporazumen razpad Češkoslovaške.

Prebivalstvo ostalih članic EU razumljivo manj razmišlja o izstopu Velike Britanije kot Britanci, vendar pa 60 odstotkov nasprotuje izstopu, 30 odstotkom je vseeno, 10 odstotkov pa izstop podpira. Nasprotovanje izstopu je najmočnejše v Litvi, Malti, na Portugalskem in Irskem; v Sloveniji, Avstriji, Češki in na Cipru pa izstopu nasprotuje manj kot polovica prebivalcev. Nasprotovanje izstopu je močno pozitivno povezano s pripadnostjo EU nasploh, in je močnejše v novih članicah, posebni tistih, iz katerih prihajajo ljudje, ki v veliki Britaniji iščejo delo, kot sta Poljska in Romunija.

Ena od prednosti, na katero računajo Britanci, ki podpirajo izstop, je hitrost pogajanj z ostalim svetom, ki so v EU zaradi usklajevanja osemindvajsetih držav počasna in katerih končni rezultati niso prilagojeni željam VB. Izstop naj bi VB dal več možnosti usmeriti se na trge izven EU, predvsem v anglosaksonske dežele, ki rastejo hitreje kot EU in s katerimi VB deli zgodovino, jezik in pravni red. Najslabši scenarij je, da bi se Velika Britanija morala vrniti k pravilom Svetovne trgovinske organizacije s sicer nizkimi carinskimi stopnjami za izvoz v EU. Vendar ne gre zanemariti, da je britanski trg za preostali EU na več področjih izredno pomemben in da bodo najbrž pritiski evropskih podjetij zadoščali za dogovor o prosti trgovini med Veliko Britanijo in preostalimi članicami Evropske unije. Po ocenah naj bi bilo približno 3,3 milijona britanskih delovnih mest "vezanih" za članstvo v EU, v preostali EU naj bi bilo na trgovino z Veliko Britanijo »vezanih« več kot 5 milijonov delovnih mest. Po dogovoru VB ni obvezna sprejemati nadaljevanja politične integracije, ki zmanjšuje suverenost, kar pomeni, da ob nadaljevanju članstva ne bo več mogoče ustanavljati različnih unij, ki zahtevajo popolno soglasje.

Kakorkoli, za enkrat se zdi, da učinkov takšnega ali drugačnega rezultata referendumu na gospodarske tokove med Veliko Britanijo in EU, s tem pa tudi na obe gospodarstvi, ne gre precenjevati. Z morebitnim izstopom se v gospodarstvih VB in EU ne bo zgodilo nič katastrofalnega. Politično je drugače; izstop lahko pospeši težnje k federalizaciji in še večji centralizaciji EU, torej k »več Evrope«, ki jo VB ovira, zato naj bi bil izstop za EU koristen (de Grauwe, 2016), posebno še, ker bodo, če VB ostane, tudi druge članice želele izjeme, ki si jih je zagotovila VB. Tudi tu se ocene razlikujejo. Poljski ekonomist in politik Marek Dobrowski meni, da bo ne glede na rezultat, Brexit imel velike posledice in bo močno ogrozil integracijo Evrope.

Prav tako pa je mogoče, da izstop okrepi težnje posameznih članic, da sledijo Veliki Britaniji, oziroma da preprečijo federalizacijo in da uveljavijo razumno načelo, da je za obstoj EU potrebno »manj Evrope«. Na to nedvomno kažejo neuspehi, če ne kar škodljivost in polomi »unij«: fiskalne, denarne in bančne ter Schengena. Problem EU so prav institucije, ki jih je ustanavljala ali jih še ustanavlja brez ekonomske presoje o njihovem delovanju v dobrih ali slabih, kaj šele kriznih časih. EU je z njimi povsem nesposobna preprečevati krize, ki jih je sama soustvarjala, in njihove posledice za posamezne članice in za EU kot celoto. Povedano drugače; EU je dobra združba za dobre čase in slaba za slabe.

18

Reference:

*Dabrowski Marek: **Brexit and the EU-UK deal: consequences for the EU**, blog 9.marec 2016*

Dhingra, S., G. Ottaviano, T. Sampson and J. Van Reenen (2016) 'The Consequences of Brexit for UK Trade and Living Standards', Centre for Economic Performance.

*Paul de Grauwe: **Why the European Union will benefit from Brexit**
<http://escoriallaan.blogspot.be/2016/02/html>*

*What are the economic consequences of Brexit?, **Financial Times**, February 25, 2016*

*What do Europeans think of Brexit?, **Financial Times**, February 25, 2016*

*The impact of Brexit on the UK's key export sectors, **Open Europe, Briefing** 03/2015*